

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

วิฑูรย์ โสแก้ว กศ.บ.

ผู้ตรวจ

ผศ.พิไลษฐ์ พันธุ์เทียน ศบ. (เกียรตินิยม), ศม.

ผศ.ธานินทร์ ต้นตระกูล ศบ., ศม.

สุภา จารุภูมิ กศ.บ.

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

ทวีศักดิ์ จริงกิจ ศป.บ., ศศ.ม.

ธวัชชัย รัตนราช ศบ.

วิทยา อภิรัตน์พันธ์ ค.บ.

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สารานุกรม

216-220 ถนนบำรุงเมือง แขวงสารนาธร เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 02 222 9394 • 02 222 5371-2 FAX 02 225 6556 • 02 225 6557

email: info@wpp.co.th

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่
ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง
วิฑูรย์ โสแก้ว

ผู้ตรวจ
ผศ.พิสิษฐ์ พันธุ์เทียน
ผศ.ธานินทร์ ตันตระกูล
สุภา จารุมณี

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์
ทวีศักดิ์ จริงกิจ
ธวัชชัย รัตนะราช
วิทยา อภิรัตนพันธ์

ISBN 978-974-18-6003-6

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเจิงชัย จงพิพัฒนสุข กรรมการผู้จัดการ

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เล่มนี้ จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำประโยชน์ให้สังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** เล่มนี้ ยึดแนวการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของศิลปะและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการความคิดรวบยอด ที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติ (Active Learning) และเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เน้นทักษะที่สร้างเสริมความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร

การจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** เล่มนี้ คณะผู้จัดทำซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ได้กำหนดหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะ โครงการ การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และคำถามทบทวน อยู่ในเล่มเดียว

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** เล่มนี้ จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ด้านทัศนศิลป์ และสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. **ตัวชี้วัดชั้นปี** ระบุตัวชี้วัดซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

2. **ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้** เป็นการรวบรวมเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้มาจัดระเบียบแสดงความเชื่อมโยงของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้นั้น ๆ

3. **ประโยชน์จากการเรียน** นำเสนอไว้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้และทักษะจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. **คำถามนำ-กิจกรรมนำ** (ลองคิด ลองตอบ) เป็นคำถามหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ต้องการที่จะค้นหาคำตอบ

5. **เนื้อหา** ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้แกนกลาง

6. **ความรู้เสริม/เกร็ดความรู้** (เกร็ดควรรู้) เป็นความรู้เพื่อเพิ่มพูนให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น

7. **แหล่งค้นข้อมูล** เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ สถานที่ บุคคล เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเนื้อหาที่สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน

8. **กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้** เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้เมื่อจบเนื้อหาแต่ละช่วง แต่ละตอน เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัย สะดวกในการปฏิบัติ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

9. **บทสรุป** ได้สรุปเนื้อหาไว้หลายรูปแบบ เพื่อเป็นการทบทวนความรู้หรือการเรียนรู้กว้าง ๆ อย่างรวดเร็ว

10. **กิจกรรมเสนอแนะ** เป็นกิจกรรมเสนอแนะให้นักเรียนได้ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหาของนักเรียน

11. **โครงงาน** เป็นการให้นักเรียนปฏิบัติโครงงาน โดยเสนอแนะหัวข้อโครงงานและแนวทางการปฏิบัติ

12. **การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน** เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนได้นำความรู้ทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

13. **คำถามทบทวน** เป็นคำถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

14. **บรรณานุกรม** เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ที่ใช้ประกอบการเขียน

15. **อภิธานศัพท์** เป็นคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาซึ่งพิมพ์ด้วยสีชมพูและนำมาจัดเรียงตามลำดับตัวอักษรพร้อมคำอธิบาย

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจ

ในงานทัศนศิลป์..... 1

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	1
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	1
ประโยชน์จากการเรียน.....	1
ลองคิด ลองตอบ.....	1

1. ทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและงาน

ทัศนศิลป์ 2

1.1 จุด (dot) 2

ฝึกฝนงานศิลป์..... 3

1.2 เส้น (line)..... 4

ฝึกฝนงานศิลป์..... 5

1.3 รูปร่างและรูปทรง

(shape-form) 5

ฝึกฝนงานศิลป์..... 6

1.4 ขนาด สัดส่วน

(size-proportion)..... 7

ฝึกฝนงานศิลป์..... 8

1.5 แสงเงา (light-shade)..... 8

ฝึกฝนงานศิลป์..... 9

1.6 สี (colour)..... 9

ฝึกฝนงานศิลป์..... 11

1.7 ที่ว่าง (space)..... 11

ฝึกฝนงานศิลป์..... 12

1.8 พื้นผิว (texture)..... 12

ฝึกฝนงานศิลป์..... 13

2. หลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อม

และงานทัศนศิลป์..... 13

2.1 ความเป็นเอกภาพ (unity) 14

ฝึกฝนงานศิลป์..... 14

2.2 ความสมดุล (balance)..... 15

ฝึกฝนงานศิลป์..... 16

2.3 จุดเด่น (dominance) 16

ฝึกฝนงานศิลป์..... 17

2.4 ความกลมกลืน (harmony)... 17

ฝึกฝนงานศิลป์..... 18

2.5 ความขัดแย้ง (contrast)..... 18

ฝึกฝนงานศิลป์..... 19

แหล่งสืบค้นความรู้..... 19

สรุป..... 20

กิจกรรมเสนอแนะ 24

โครงงาน 24

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน..... 24

คำถามทบทวน..... 24

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 หลักการสร้างงาน

ทัศนศิลป์ 25

ตัวชี้วัดชั้นปี..... 25

ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้..... 25

ประโยชน์จากการเรียน..... 25

ลองคิด ลองตอบ..... 25

1. เทคนิค วิธีการของศิลปินในการ

สร้างงานทัศนศิลป์ 26

1.1 เทคนิค วิธีการสร้างสรรค์งาน

จิตรกรรม (painting) 26

ฝึกฝนงานศิลป์..... 29

1.2 เทคนิค วิธีการสร้างสรรค์งาน	
ภาพพิมพ์ (printmaking)	29
ฝึกฝนงานศิลป์.....	32
1.3 เทคนิค วิธีการสร้างสรรค์งาน	
ประติมากรรม (sculpture) ...	32
ฝึกฝนงานศิลป์.....	33
1.4 เทคนิค วิธีการสร้างสรรค์งาน	
สื่อผสม (mixed media).....	34
ฝึกฝนงานศิลป์.....	34
2. การใช้ทัศนธาตุและหลักการ	
ออกแบบในการสร้างงานทัศนศิลป์	34
2.1 การใช้ทัศนธาตุในการสร้าง	
งานทัศนศิลป์.....	34
ฝึกฝนงานศิลป์.....	35
ฝึกฝนงานศิลป์.....	36
ฝึกฝนงานศิลป์.....	37
ฝึกฝนงานศิลป์.....	38
ฝึกฝนงานศิลป์.....	39
ฝึกฝนงานศิลป์.....	39
ฝึกฝนงานศิลป์.....	40
ฝึกฝนงานศิลป์.....	41
2.2 การใช้หลักการออกแบบ	
ในการสร้างงานทัศนศิลป์	42
ฝึกฝนงานศิลป์.....	42
ฝึกฝนงานศิลป์.....	44
ฝึกฝนงานศิลป์.....	45
ฝึกฝนงานศิลป์.....	46
ฝึกฝนงานศิลป์.....	47
แหล่งสืบค้นความรู้.....	47
สรุป.....	48
กิจกรรมเสนอแนะ	51
โครงงาน	51
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	51
คำถามทบทวน.....	51

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แนวทางการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ 52

ตัวชี้วัดชั้นปี.....	52
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้.....	52
ประโยชน์จากการเรียน.....	52
ลองคิด ลองตอบ	52

1. การสร้างงานทัศนศิลป์ทั้งไทยและ

สากล	53
------------	----

1.1 การสร้างงานทัศนศิลป์ไทย 53

ฝึกฝนงานศิลป์.....	55
--------------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	57
--------------------	----

1.2 การสร้างงานทัศนศิลป์สากล... 57

ฝึกฝนงานศิลป์.....	58
--------------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	59
--------------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	60
--------------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	61
--------------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	62
--------------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	63
--------------------	----

2. การใช้หลักการออกแบบในการสร้าง

งานศิลปะสื่อผสม	63
-----------------------	----

● การนำหลักการออกแบบมาใช้ ในการสร้างงานศิลปะสื่อผสม... 63

ฝึกฝนงานศิลป์.....	65
--------------------	----

3. การสร้างงานทัศนศิลป์แบบ 2 มิติ

และ 3 มิติ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ และจินตนาการ.....	66
--	----

3.1 การสร้างงานทัศนศิลป์แบบ

2 มิติ	66
--------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	66
--------------------	----

3.2 การสร้างงานทัศนศิลป์แบบ

3 มิติ	67
--------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	67
--------------------	----

4. การประยุกต์ใช้ทัศนธาตุและหลักการ

ออกแบบสร้างงานทัศนศิลป์.....	67
------------------------------	----

ฝึกฝนงานศิลป์.....	68
--------------------	----

5. การใช้เทคนิค วิธีการที่หลากหลาย สร้างงานทัศนศิลป์เพื่อสื่อ

ความหมาย	68
ฝึกฝนงานศิลป์	69
เกร็ดความรู้	69
แหล่งสืบค้นความรู้	69
สรุป	70
กิจกรรมเสนอแนะ	73
โครงงาน	73
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	73
คำถามทบทวน	73

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ทัศนศิลป์กับงาน

อาชีพ	74
ตัวชี้วัดชั้นปี	74
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้	74
ประโยชน์จากการเรียน	74
ลองคิด ลองตอบ	74
1. การประกอบอาชีพทางทัศนศิลป์ ...	75
● อาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์	75
ฝึกฝนงานศิลป์	78
2. การวิเคราะห์รูปแบบ เนื้อหา และคุณค่าในงานทัศนศิลป์	78
2.1 การวิเคราะห์รูปแบบในงาน ทัศนศิลป์	78
ฝึกฝนงานศิลป์	80
2.2 การวิเคราะห์เนื้อหาในงาน ทัศนศิลป์	80
2.3 การวิเคราะห์คุณค่าในงาน ทัศนศิลป์	80
ฝึกฝนงานศิลป์	81

3. การจัดนิทรรศการ..... 81

3.1 รูปแบบของการจัดนิทรรศการ	82
3.2 จุดประสงค์และเป้าหมาย ในการจัดนิทรรศการ	83
3.3 ระยะเวลาและกำหนดเวลา ในการจัดนิทรรศการ	83
3.4 สถานที่ในการจัดนิทรรศการ ..	84
3.5 ขั้นตอนการจัดแสดงนิทรรศการ	84
3.6 หลักการจัดนิทรรศการ	85
3.7 หลักการชมนิทรรศการ	86
3.8 การประเมินผลงานนิทรรศการ	86
ฝึกฝนงานศิลป์	87
แหล่งสืบค้นความรู้	87
สรุป	88
กิจกรรมเสนอแนะ	92
โครงงาน	93
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	93
คำถามทบทวน	93

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ทัศนศิลป์กับคุณค่า

วัฒนธรรม	94
ตัวชี้วัดชั้นปี	94
ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้	94
ประโยชน์จากการเรียน	94
ลองคิด ลองตอบ	94
1. งานทัศนศิลป์กับการสะท้อนคุณค่า ของวัฒนธรรม	95
1.1 งานจิตรกรรม (painting)	95
ฝึกฝนงานศิลป์	95
1.2 งานประติมากรรม (sculpture)	96
ฝึกฝนงานศิลป์	96

1.3 งานสถาปัตยกรรม	2.2 ความแตกต่างของงานทัศนศิลป์
(architecture) 97	ในแต่ละยุคสมัยของวัฒนธรรม
ฝึกฝนงานศิลป์..... 97	สากล..... 103
2. ความแตกต่างของงานทัศนศิลป์ใน	ฝึกฝนงานศิลป์..... 106
แต่ละยุคสมัยของวัฒนธรรมไทย	ฝึกฝนงานศิลป์..... 110
และสากล 98	ฝึกฝนงานศิลป์..... 114
2.1 ความแตกต่างของงานทัศนศิลป์	แหล่งสืบค้นความรู้..... 114
ในแต่ละยุคสมัยของวัฒนธรรม	สรุป..... 115
ไทย 98	กิจกรรมเสนอแนะ 116
ฝึกฝนงานศิลป์..... 100	โครงงาน 116
ฝึกฝนงานศิลป์..... 101	การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน..... 116
ฝึกฝนงานศิลป์..... 103	คำถามทบทวน..... 116
	บรรณานุกรม..... 117
	อภิธานศัพท์ 118

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ความรู้ ความเข้าใจ ในงานทัศนศิลป์

ตัวชี้วัดชั้นปี

บรรยายสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ที่เลือกมาโดยใช้ความรู้เรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบ (ศ 1.1 ม. 3/1)

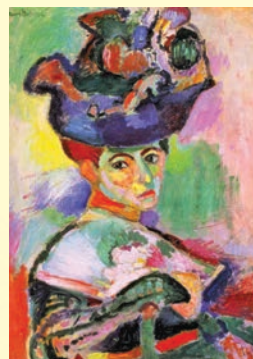
เชื่อมโยงทัศนสาระการเรียนรู้

ประโยชน์จากการเรียน

สามารถอธิบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์โดยใช้ความรู้เรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบได้

ลองคิด ลองตอบ

ให้นักเรียนบรรยายภาพต่อไปนี้ โดยใช้ความรู้เรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบ

1. ทักษะธาตุในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์

ทัศนธาตุ (visual elements) หมายถึง ส่วนประกอบของศิลปะที่มองเห็นได้ ซึ่งประกอบด้วยจุด เส้น รูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน แสงเงา สี ที่ว่าง และพื้นผิว ทัศนธาตุเป็นส่วนประกอบสำคัญของศิลปะ สามารถนำมาจัดให้ประสานกลมกลืนเกิดเป็นผลงานศิลปะที่มีคุณค่าทางความงาม และสื่อความหมายตามแนวความคิดของผู้สร้างสรรค์ได้

1.1 จุด (dot)

จุด หมายถึง รอยหรือแต้มที่มีลักษณะกลม ๆ ปรากฏที่ผิวพื้น ไม่มีขนาด ความกว้าง ความยาว ความหนา แบ่งแยกไม่ได้ เป็นสิ่งที่เล็กที่สุด สามารถเคลื่อนไหวไปในที่ว่างได้ จุดเป็นธาตุเริ่มแรกที่ทำให้เกิดธาตุอื่น ๆ ขึ้น

1) จุดในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จุดที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา เช่น จุดในลายของสัตว์และพืช จุดที่มองเห็นตามกลุ่มดาวบนท้องฟ้า จุดที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นต้น

จุดในลายของหางนกยูง

จุดในลายของดอกกล้วยไม้

จุดที่มองเห็นตามกลุ่มดาวบนท้องฟ้า

จุดรวมสายตาในภาพทิวทัศน์

2) จุดในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ จุดที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการแต้ม ชีด จิ้ม กด กระแทกด้วยวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ดินสอ ปากกา พู่กัน วัสดุปลายแหลมทุกชนิด เป็นต้น จุดที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ เช่น

**ตอนบ่ายวันอาทิตย์ที่เกาะเลกรองด์แจตต์
(A Sunday Afternoon on the Island of La Grande Jatte)**

ผลงานของจอร์จ เซอรา (Georges Seurat)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค.ศ. 1886)

ใช้วิธีการแต้มสีเป็นจุดเล็ก ๆ แสดงความงามของรูปคนและทิวทัศน์ด้วยการเน้นน้ำหนักอ่อนและเข้ม ทำให้ภาพมีมิติงดงาม

ตีก 130 ปี

ผลงานของสาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง

เทคนิคสีอะคริลิกบนผ้าใบ

เป็นการนำจุดมาใช้เพื่อแสดงตำแหน่งรวมสายตา (vanishing point) ของภาพทัศนียภาพ เส้นโครงสร้างวัตถุในภาพจะไปรวมกันที่จุดรวมสายตา ซึ่งตั้งอยู่บนเส้นระดับตาหรือเส้นขอบฟ้า

ฝึกผลงานศิลป์

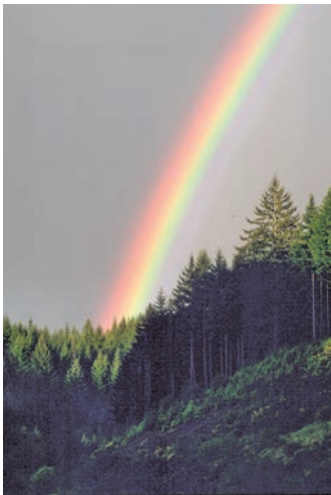
นักเรียนอภิปรายเปรียบเทียบความแตกต่างของจุดในสิ่งแวดล้อมกับจุดในงานทัศนศิลป์ แล้วสรุป นำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน

1.2 เส้น (line)

เส้น หมายถึง จุดหลาย ๆ จุดต่อกันเป็นสาย เป็นแถวเป็นแนวไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เป็นทางยาวหรือจุดที่เคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งหรือไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

1) เส้นในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น เส้นที่ปรากฏตามส่วนต่าง ๆ ของสัตว์และพืช เส้นแนวภูเขา เส้นขอบฟ้า เส้นรุ้งกินน้ำ เส้นที่เกิดจากการจุดพลุไฟ เส้นที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นต้น

ภาพรุ้งกินน้ำ
เป็นลักษณะของเส้นสีโค้ง
สวยงามเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

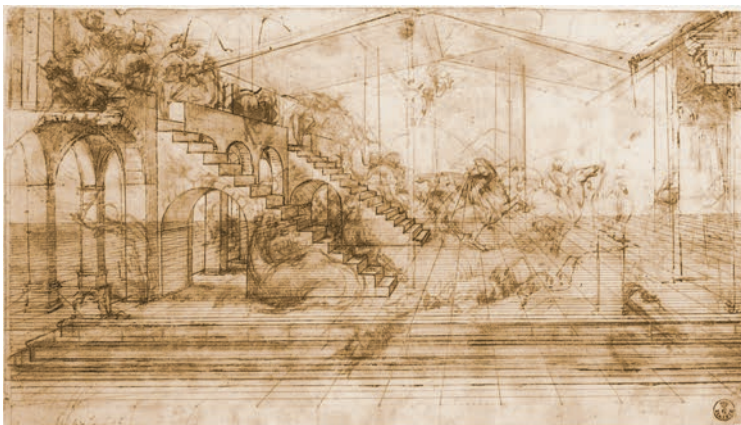

ภาพเส้นที่เกิดจากการจุดพลุไฟ
เป็นลักษณะเส้นโค้งที่เกิดจากการ
แตกตัวของพลุไฟ

ภาพตึกอาคาร
เป็นลักษณะการใช้เส้นแนว
ทอระบายน้ำนำสายตาสู่ตัวอาคาร

2) เส้นในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ เส้นที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการใช้ดินสอ ปากกา หรือพู่กัน ลาก ขูด ชีด ให้เกิดเป็นร่องรอยบนพื้นระนาบเพื่อสื่อความหมายหรือถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก เส้นที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ เช่น

ภาพร่างโครงสร้างผลงาน

ออกแบบสถาปัตยกรรม

ผลงานของเลโอนาร์โด ดา วินชี
(Leonardo da Vinci)

เป็นการนำเส้นมาใช้ร่างภาพโครงสร้างงานออกแบบสถาปัตยกรรม ให้เกิดเป็นรูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของผลงาน

Tiger Drawing

ผลงานของบุชแมนส์ สตูดิโอ (Buchmans Studios)

เทคนิคการวาดเส้นดินสอดำ

เป็นการนำเส้นลักษณะต่าง ๆ มาใช้ในการถ่ายทอดรายละเอียดของผลงานให้มีลักษณะเหมือนจริง โดยเฉพาะการนำเส้นมาถ่ายทอดลักษณะของเส้นขนได้อย่างสวยงาม

ฝึกผลงานศิลป์

นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อมและรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพโดยนำความรู้เรื่อง เส้น มาใช้ในการบรรยาย นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

1.3 รูปร่างและรูปทรง (shape-form)

รูปร่าง (shape) หมายถึง เส้นรอบนอกของวัตถุ คน สัตว์ และสิ่งของ รูปร่างมีลักษณะเป็น 2 มิติ คือ กว้างและยาว

รูปทรง (form) หมายถึง โครงสร้างของรูปวัตถุ คน สัตว์ และสิ่งของ รูปทรงมีลักษณะเป็น 3 มิติ คือ กว้าง ยาว และหนา

1) รูปร่างและรูปทรงในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ รูปร่างและรูปทรงที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น รูปร่างและรูปทรงของคน สัตว์ พืช หิน เป็นต้น รูปร่างและรูปทรงเหล่านี้ศิลปินสามารถนำมาดัดแปลง สร้างสรรค์เป็นงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ ได้ เช่น จิตรกรรม ภาพพิมพ์ ประติมากรรม เป็นต้น

ภาพดั่งกว้าง
แสดงลักษณะรูปร่าง
ในสิ่งแวดล้อม

ภาพปลา
แสดงลักษณะรูปร่างในสิ่งแวดล้อม

เสาเฉลียง
แสดงลักษณะรูปร่างในสิ่งแวดล้อม

2) **รูปร่างและรูปทรงในงานทัศนศิลป์** ได้แก่ รูปร่างและรูปทรงที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปินตามจินตนาการหรือการเลียนแบบในสิ่งแวดล้อม รูปร่างและรูปทรงที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ เช่น

กระโดดกบ
ผลงานของมีเซียม ยิบอินซอย
เทคนิคการหล่อโลหะ
เป็นการนำรูปร่างและรูปทรงมาใช้
เพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก
ของผลงานประติมากรรม

ลูกม้าสีฟ้า (The Little Blue Horses)
ผลงานของฟรันซ์ มาร์ค (Franz Marc)
เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค.ศ. 1911)
เป็นการนำรูปร่างและรูปทรงมาใช้เพื่อแสดงอารมณ์และความ
รู้สึกในงานจิตรกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ที่ต้องการแสดงออก

ฝึกผลงานศิลปะ

นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อมและรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพโดยนำความรู้เรื่อง รูปร่างและรูปทรง มาใช้ในการบรรยาย นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

1.4 ขนาด สัดส่วน (size-proportion)

ขนาด (size) หมายถึง ลักษณะของรูปที่กำหนด สังเกตได้ว่าใหญ่ เล็ก สั้น ยาว หนัก เบา เท่านั้นเท่านั้น เช่น ขนาดใหญ่ ขนาดยาว ไม่ได้ขนาด เป็นต้น

สัดส่วน (proportion) หมายถึง ความสัมพันธ์ของส่วนสัดส่วน ขนาด ความกว้าง ความยาว ความสูง ความลึกของสิ่งต่าง ๆ ว่ามีความพอดีความเหมาะสมด้วยการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคน สัตว์ พืช วัตถุ สิ่งของ ฯลฯ

1) ขนาด สัดส่วนใน

สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนาด สัดส่วนที่ปรากฏอยู่ใน สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น ขนาด สัดส่วนของคน สัตว์ พืช ฯลฯ สัดส่วนเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะมีความสมบูรณ์ ในตัวเอง

ภาพดอกไม้

แสดงขนาด สัดส่วน
ของดอกไม้สัมพันธ์
กับก้านดอก

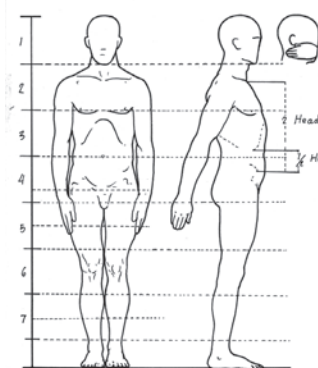

ภาพปลา

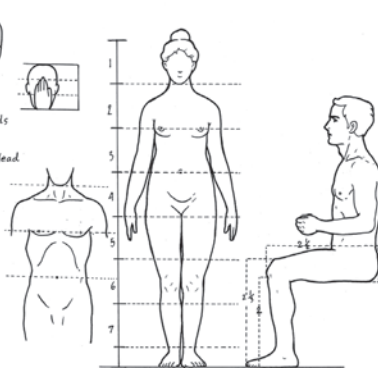
แสดงขนาด สัดส่วนของเกล็ดที่ต้องสัมพันธ์กับ
ขนาดของตัวปลา

2) ขนาด สัดส่วนในงานทัศนศิลป์

ได้แก่ ขนาด สัดส่วนที่ศิลปินกำหนดขึ้นโดยการ เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคน สัตว์ พืช วัตถุ หรือสิ่งของ จัดเป็นสัดส่วนที่สมบูรณ์ด้วย องค์ประกอบอื่น ขนาด สัดส่วนที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ เช่น

Male figure in heads and half heads

Female figure in heads and half heads

การเปรียบเทียบขนาด สัดส่วนของคน

เป็นการนำลักษณะของรูปมากำหนดให้เป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกในการนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพคนประเภทต่าง ๆ

ราชธิดาของรามิเซส ประติมากรรมสลักหิน ศิลปะอียิปต์

ใช้วิธีแสดงความสำคัญของฐานะบุคคลโดยการใช้ขนาดที่ใหญ่กว่า
เป็นการนำขนาด สัดส่วนมาใช้กำหนดให้เห็นความแตกต่างของรูป
เพื่อเป็นสัญลักษณ์สื่อแทนภาษาพูด

ฝึกฝนงานศิลป์

นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อมและรูปภาพ
ผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติด
ภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพโดย
นำความรู้เรื่อง ขนาด สัดส่วน มาใช้ในการบรรยาย
นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

1.5 แสงเงา (light-shade)

แสง (light) หมายถึง ความสว่าง สิ่งที่ทำให้ดวงตามองเห็น

เงา (shade) หมายถึง ส่วนที่มืดเพราะมีวัตถุบังแสงทำให้เห็นเป็นรูปของวัตถุนั้น หรือ
อาณาเขตหลังวัตถุที่แสงเคลื่อนที่ไปกระทบวัตถุนั้น

แสงเงา หมายถึง ความสว่างที่เกิดจากธรรมชาติหรือหลอดไฟที่ส่องมากระทบวัตถุ ทำให้
ส่วนที่กระทบแสงสว่างและเกิดความมืดในบริเวณตรงกันข้ามกับแสงกระทบ นอกจากนี้ยังเกิด
เงาตกทอด ของวัตถุลงบนพื้นซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับทิศทางของแสงด้วย

1) แสงเงาในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แสงเงาที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อม เป็นแสงเงาตามความ
เป็นจริง เช่น แสงจากดวงอาทิตย์ยามเช้า ยามบ่าย แสงไฟในเมืองยามค่ำคืน เป็นต้น แสงเงาใน
สิ่งแวดล้อมเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มศิลปะลัทธิประทับใจ (impressionism)

ภาพชายทะเลยามเช้า

เป็นแสงเงาในสิ่งแวดล้อมในลักษณะย้อนแสง
ทำให้เห็นรูปร่าง รูปทรงของสิ่งต่าง ๆ เป็นเงามืด

ภาพตึกอาคารในเมืองใหญ่

แสดงลักษณะของแสงที่ส่องกระทบกับตึกอาคาร

ต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นเงาในส่วนที่ตรงกันข้ามกับแสงกระทบ

2) **แสงเงาในงานทัศนศิลป์** ได้แก่ แสงเงาที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยถ่ายทอดแสงเงาตามความเป็นจริงในธรรมชาติหรือจินตนาการลงบนพื้นระนาบรองรับ ทำให้ผลงานมีมิติ ตื้น-ลึก และมีระยะใกล้-ไกล เกิดคุณค่าทางความงามและมีความเหมือนจริง แสงเงาที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ เช่น

คนกินมัน (Potato Eaters)

ผลงานของฟินเซนต์ ฟาน ก็อก (Vincent van Gogh)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค.ศ. 1885)

ถ่ายทอดสภาพชีวิตอันแร้นแค้นของผู้ยากไร้ ศิลปินนำแสงเงามาใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมผลงานทัศนศิลป์ เกิดอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตาม

ฝึกฝนงานศิลป์

นักเรียนอภิปรายเปรียบเทียบความแตกต่างของแสงเงาในสิ่งแวดล้อมกับแสงเงาในงานทัศนศิลป์ แล้วสรุปเป็นแผนที่ความคิด (mind mapping) นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

1.6 สี (colour)

สี หมายถึง ลักษณะของแสงสว่าง ปรากฏแก่ตาให้เห็นเป็นสีขาว ดำ แดง เขียว น้ำเงิน เหลือง เป็นต้น

สี คือ ความเข้มของแสงหรือความถี่ของคลื่นแสงส่องมากระทบตาเราทำให้เห็นเป็นสี สีมี่ความสัมพันธ์กับแสง ถ้าไม่มีแสงจะมองไม่เห็นสี

1) **สีในสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ สีที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น สีของสัตว์และพืช สีที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นต้น สีต่าง ๆ เหล่านี้ศิลปินสามารถนำมาถ่ายทอดหรือนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ ได้

ภาพนกฟลามิงโก
แสดงลักษณะของสีชนที่ไล่โทนกันของสี
ได้อย่างกลมกลืนและสวยงาม

ภาพพระมณฑป
เป็นสีในสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากแสงไฟที่ส่องสว่างไสว
ภายในพระมณฑปท่ามกลางความมืดของบรรยากาศ
โดยรอบ

2) **สีในงานทัศนศิลป์** ได้แก่ สีที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยถ่ายทอดตามความเป็นจริงในธรรมชาติหรือจินตนาการลงบนพื้นระนาบรองรับ ทำให้ผลงานมีมิติตื้น-ลึก และมีระยะใกล้-ไกล เกิดคุณค่าทางความงามและมีความเหมือนจริง สีที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ เช่น

The Basin at Argenteuil

ผลงานของกุสตาฟ กายบอตต์ (Gustave Caillebotte)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค.ศ. 1882)

เป็นการนำสีมาใช้เพื่อแสดงมิติความตื้น-ลึกของภาพ โดยการเน้นความคมชัดของรายละเอียดของเรือในระยะหน้า ส่วนเรือที่ไกลออกไปให้มีรายละเอียดน้อยลง และให้สีบางเบา ทำให้เกิดระยะใกล้-ไกล ตื้น-ลึกในผลงาน

ฝึกผลงานศิลป์

นักเรียนอภิปรายความสัมพันธ์ของสีในสิ่งแวดล้อมกับสีในงานทัศนศิลป์ แล้วสรุปเป็นแผนที่ความคิด (mind mapping) นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

1.7 ที่ว่าง (space)

ที่ว่าง หมายถึง ช่องว่างหรือที่ว่างทั้งในบริเวณที่ล้อมรอบรูปทรงตั้งอยู่ มีอากาศโอบล้อมอยู่ภายนอก บริเวณระหว่างรูปทรงหลายรูปจะเกิดช่องว่างขึ้น บริเวณภายในรูปทรงที่มีลักษณะกลวงหรือทะลุเป็นช่องที่มีอากาศผ่านเข้าไปได้

1) **ที่ว่างในสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ บริเวณว่างที่ล้อมรอบรูปทรงในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวที่ตั้งอยู่ มีอากาศโอบล้อมอยู่ภายนอก ทำให้เกิดส่วนของรูปกับพื้น

ภาพควายในแอ่งน้ำ
ควายเป็นส่วนของภาพ ส่วนแอ่งน้ำสีเขียว ๆ นั้น
เป็นพื้นหรือที่ว่างในสิ่งแวดล้อม

2) **ที่ว่างในงานทัศนศิลป์** ได้แก่ บริเวณว่างที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยถ่ายทอดลงบนพื้นระนาบรองรับในงานจิตรกรรมและงานภาพพิมพ์ ส่วนที่ว่างในงานประติมากรรมนั้นจะโอบล้อมอยู่ภายนอกช่องว่างระหว่างรูปทรง หรือภายในรูปทรงที่มีลักษณะกลวงหรือทะลุ ที่ว่างที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ เช่น

ประติมากรรมหล่อโลหะ

ผลงานของกุสตาฟ วิเกลแลนด์ (Gustav Vigeland)

เทคนิคการหล่อโลหะ

เป็นการนำที่ว่างมาใช้ในงานทัศนศิลป์เพื่อเสริมสร้างความชัดเจนของรูปร่าง รูปทรง และระยะใกล้-ไกล ตื้น-ลึก ช่วยให้เห็นกายภาพของรูปและมิติได้ดีขึ้น

The Grand Canal Venice

ผลงานของโจเซฟ แมลลอร์ด วิลเลียม เทอร์เนอร์

(Joseph Mallord William Turner)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค.ศ. 1835)

เป็นการนำที่ว่างมาใช้เพื่อให้ผู้ดู

เกิดอารมณ์และความรู้สึกคล้ายตาม

ลักษณะบรรยากาศของภาพผลงานที่แสดงออก

ฝึกผลงานศิลป์

นักเรียนอภิปรายเปรียบเทียบความแตกต่างของที่ว่างในสิ่งแวดล้อมกับที่ว่างในงานทัศนศิลป์ แล้วสรุปเป็นแผนที่ความคิด (mind mapping) นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

1.8 พื้นผิว (texture)

พื้นผิว หมายถึง ลักษณะภายนอกของวัตถุที่มองเห็นและสัมผัสพื้นผิวได้ แสดงความรู้สึก หยาบ ละเอียด ขรุขระ มัน ด้าน เป็นเส้น เป็นจุด จับดูแล้วสะดุดมือ หรือภาพจิตรกรรมสัมผัสได้จากความรู้สึก

1) **พื้นผิวในสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ พื้นผิวที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สามารถรับรู้ได้ด้วยการสัมผัสด้วยมือและพื้นผิวที่มองเห็นด้วยตา เช่น ลักษณะผิวของคน ลัตุว์ พืช หิน ฯลฯ เมื่อได้สัมผัสจะให้ความรู้สึกว่ามีผิวละเอียด เรียบ หยาบ ขรุขระ ฯลฯ

พื้นผิวในสิ่งแวดล้อมอาจจะเป็แรงบันดาลใจให้ศิลปินเกิดความคิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกัน

ภาพซากต้นไม้

แสดงพื้นผิวหยาบ ไม่เรียบ และสามารถนำไปจินตนาการต่อยอดทางความคิดได้เป็นอย่างดี

2) **พื้นผิวในงานทัศนศิลป์** ได้แก่ พื้นผิวที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยถ่ายทอดจากธรรมชาติหรือจินตนาการ เพื่อให้ผลงานทัศนศิลป์มีคุณค่าทางความงาม พื้นผิวในงานทัศนศิลป์มีทั้งที่สัมผัสได้ด้วยมือและที่มองเห็นด้วยตา พื้นผิวที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์ เช่น

Two Sisters

ผลงานของปีแยร์ โอกุสต์ เรอเนอร์ (Pierre Auguste Renoir)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค.ศ. 1881)

ใช้ความงามของพื้นผิวแบบเกลี้ยงเรียบเนียนในส่วนรูปคน และให้พื้นผิวที่แตกต่างกันในส่วนของพื้นหลัง เป็นการนำพื้นผิวต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างสรรคงานจิตรกรรมเพื่อแสดงความงามที่แตกต่างกัน

ฝึกผลงานศิลป์

1. นักเรียนอธิบายความสัมพันธ์ของพื้นผิวในสิ่งแวดล้อมกับพื้นผิวในงานทัศนศิลป์ แล้วสรุปเป็นแผนที่ความคิด (mind mapping) นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
2. นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อมและรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพโดยนำความรู้เรื่อง ทัศนธาตุ มาใช้ในการบรรยาย นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2. หลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์

หลักการออกแบบ หมายถึง การนำเอาส่วนประกอบของธาตุต่าง ๆ มาจัดเข้าด้วยกันให้ประสานสัมพันธ์กัน เกิดเป็นผลงานทัศนศิลป์ที่แสดงคุณค่าทางความงาม หลักการออกแบบไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว สามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

หลักการออกแบบ ได้แก่ ความเป็นเอกภาพ (unity) ความสมดุล (balance) จุดเด่น (dominance) ความกลมกลืน (harmony) และความขัดแย้ง (contrast)

2.1 ความเป็นเอกภาพ (unity)

ความเป็นเอกภาพ หมายถึง ความประสานกลมกลืน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มก้อน ไม่กระจัดกระจาย และแสดงออกให้เห็นได้ถึงความพอดีของความงาม

1) ความเป็นเอกภาพในสิ่งแวดล้อม เป็นความประสานกลมกลืนของทัศนธาตุต่าง ๆ ที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสร้างงานศิลปะโดยตรง ซึ่งผู้สร้างงานสามารถรับรู้ สังเกตได้ถึงความเหมาะสม ความงดงามตามที่ปรากฏ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพเรือหาปลา

ภาพลิงแม่ลูก

แสดงความเป็นเอกภาพในลักษณะการจัดกลุ่ม
ไม่กระจัดกระจาย

แสดงความเป็นเอกภาพด้วยการสัมผัสและทับซ้อนกัน
ดูเป็นกลุ่มเป็นก้อน สอดคล้องกลมกลืนกัน

2) ความเป็นเอกภาพในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานทัศนศิลป์ให้เกิดการประสานกลมกลืน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มก้อน ไม่กระจัดกระจาย ให้ความรู้สึกมีความเป็นหนึ่งเดียว และแสดงออกให้เห็นได้ถึงความพอดีของความงาม

คู่รัก

ผลงานของประหยัด พงษ์ดำ

เทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้

ศิลปินแสดงการจัดองค์ประกอบโดยการนำรูปทรงมาจัดกลุ่ม
ให้สัมพันธ์กับเนื้อหา ให้มีความเป็นเอกภาพ ให้ความรู้สึก
เป็นหนึ่งเดียวกันได้อย่างสอดคล้องกลมกลืนกัน

ฝึกผลงานศิลป์

นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อมและรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพโดยนำความรู้เรื่อง ความเป็นเอกภาพ มาใช้ในการบรรยาย นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2.2 ความสมดุล (balance)

ความสมดุล หมายถึง ความประสานกลมกลืน ความพอเหมาะพอดีของส่วนต่าง ๆ ในรูปทรงหนึ่ง ความสมดุลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสมดุลแบบสองข้างเท่ากัน (symmetrical balance) และความสมดุลแบบสองข้างไม่เท่ากัน (asymmetrical balance)

1) ความสมดุลในสิ่งแวดล้อม เป็นความประสานกลมกลืน ความพอเหมาะพอดีของส่วนต่าง ๆ ในรูปทรงที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว

ภาพกล้วยพัด

แสดงการจัดภาพโดยเน้นความสมดุลแบบสองข้างไม่เท่ากัน ให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว

ภาพสะพานพระพุทธยอดฟ้า

แสดงการจัดวางภาพโดยเน้นความสมดุลแบบสองข้างเท่ากัน ให้ความรู้สึกนิ่งสงบไม่เคลื่อนไหว

2) ความสมดุลในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานทัศนศิลป์ให้ประสานกลมกลืนกัน ไม่หนักหรือมากในด้านใดด้านหนึ่งเกินไป มีความพอเหมาะพอดีของส่วนต่าง ๆ ในผลงาน

คนย่อยหิน (The Stone Breakers)

ผลงานของกุสตาฟ กูร์เบ (Gustave Courbet)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค.ศ. 1850)

แสดงความสมดุลแบบสองข้างไม่เท่ากัน ผลงานจึงให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว

ฝึกผลงานศิลป์

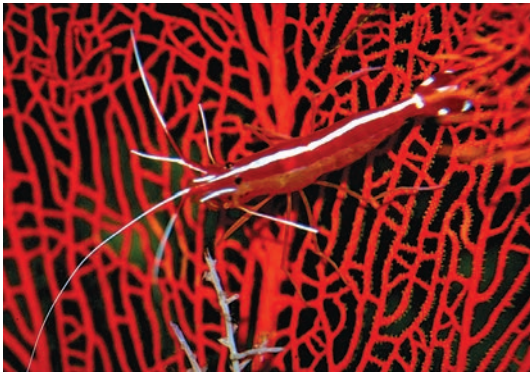

นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อมและรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพโดยนำความรู้เรื่อง ความสมดุล มาใช้ในการบรรยาย นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2.3 จุดเด่น (dominance)

จุดเด่น หมายถึง ส่วนสำคัญที่ปรากฏชัดและสะดุดตา

1) **จุดเด่นในสิ่งแวดล้อม** เป็นส่วนสำคัญที่ปรากฏชัดและสะดุดตา มีปรากฏในสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป

ภาพกุ้งทะเล

แสดงจุดเด่นด้วยเส้นสีขาวบนพื้นตัวสีแดง
ซึ่งเกาะอยู่บนปะการังสีแดง
เส้นสีขาวทำให้กุ้งโดดเด่นและน่าสนใจ

ภาพพลับพลากลางสระน้ำ

แสดงจุดเด่นด้วยสีขาวในงานสถาปัตยกรรมไทย
โดดเด่นอยู่กลางสระน้ำที่เต็มไปด้วยบัวสีม่วง
ทำให้ภาพดูสะดุดตาและน่าสนใจ

2) **จุดเด่นในงานทัศนศิลป์** เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานทัศนศิลป์ให้มีส่วนสำคัญที่ปรากฏชัดและสะดุดตา ให้ความรู้สึกเป็นจุดดึงดูดความสนใจ การสร้างจุดเด่นในงานทัศนศิลป์สามารถทำได้หลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่ การเน้นด้วยสี แสง เส้น ขนาด รูปร่าง รูปทรง หรือแม้กระทั่งจุดและพื้นผิว เช่น

จิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ ตอนไมยราพสะกดทัพ
ระเบียงรอบพระอุโบสถวัดพระแก้ว กรุงเทพมหานคร
เป็นการเน้นจุดเด่นของภาพด้วยขนาดใหญ่และเด่นชัด
จัดวางในตำแหน่งกลางภาพ

Still life with silver jug

ผลงานของวิลเลม ไคลฟ์ (Willem Kalf)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (ค.ศ. 1655–1657)

แสดงการเน้นด้วยสีแสงสว่าง เป็นการใช้น้ำหนักความเข้มของแสงเงาไล่ระยะแสงสว่างและเงามืด โดยเน้นแสงสว่างตรงส่วนที่ต้องการเน้น แต่ก็มี ความกลมกลืนกันของแสงและเงา

ฝึกผลงานศิลป์

นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อมและรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพโดยนำความรู้เรื่อง จุดเด่น มาใช้ในการบรรยาย นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2.4 ความกลมกลืน (harmony)

ความกลมกลืน หมายถึง ความสัมพันธ์กลมกลืนกัน สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เข้ากันได้ดี ไม่ขัดแย้งกัน

1) **ความกลมกลืนในสิ่งแวดล้อม** เป็นความสัมพันธ์กลมกลืนกัน สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เข้ากันได้ดี และไม่ขัดแย้งกันของทัศนธาตุต่าง ๆ ที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น ความกลมกลืนของเส้น รูปร่างและรูปทรง ขนาด สัดส่วน สี พื้นผิว เป็นต้น

ภาพจักจั่นเกาะบนใบไม้

เป็นลักษณะของความกลมกลืนของสีในสิ่งแวดล้อม

ภาพทะลายมะพร้าว

เป็นลักษณะของความกลมกลืนของขนาดที่เท่ากันของผลมะพร้าวซึ่งมีความกลมกลืนในสิ่งแวดล้อม

2) ความกลมกลืนในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานทัศนศิลป์ให้กลมกลืนกัน สันนิบาสนซึ่งกันและกัน เข้ากันได้ดี ไม่ขัดแย้งกัน สามารถทำได้หลายลักษณะด้วยกัน เช่น

Alnwick Castle

ผลงานของโจเซฟ แมลลอร์ด วิลเลียม เทอร์เนอร์ (Joseph Mallord William Turner)

เทคนิคสีน้ำ (ค.ศ. 1829)

แสดงความกลมกลืนภายในภาพด้วยสีและน้ำหนักของแสงเงา ทำให้ภาพดูกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ฝึกงานศิลป์

นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดลอมและรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพโดยนำความรู้เรื่อง ความกลมกลืน มาใช้ในการบรรยาย นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2.5 ความขัดแย้ง (Contrast)

ความขัดแย้ง หมายถึง การตัดกันหรือขัดแย้งกัน

1) ความขัดแย้งในสิ่งแวดลอม คือ การตัดกันหรือขัดแย้งกันของทัศนธาตุต่าง ๆ ที่ปรากฏในสิ่งแวดลอมรอบ ๆ ตัว เช่น ความขัดแย้งกันของเส้น รูปร่างและรูปทรง ขนาด ลวดลาย สี พื้นผิว เป็นต้น

ภาพใบไม้กับเปลือกไม้
แสดงความขัดแย้งกันของพื้นผิว
ที่ต่างกันอย่างชัดเจน

สนามหญ้ากับอิฐรูปแปดเหลี่ยม
แสดงความขัดแย้งกันในสิ่งแวดลอมอย่างชัดเจน
โดยเฉพาะพื้นผิวและสี

2) ความขัดแย้งในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานให้เกิดการตัดกันหรือขัดแย้งกันเพื่อลดความกลมกลืนลง เพราะถ้ามีความกลมกลืนมากเกินไปอาจจะทำให้ผลงานดูจืดชืด น่าเบื่อหน่าย ดังนั้นการสร้าง ความขัดแย้งที่พอเหมาะจะช่วยให้ผลงานดูมีชีวิตชีวา น่าสนใจ และน่าตื่นต้ามกยิ่งขึ้น

สันกำแพง

ผลงานของสังัด ปุยอ้อก

เทคนิคสีอะคริลิกบนผ้าใบ (พ.ศ. 2543)

แสดงความขัดแย้งกันของสีตรงกันข้าม คือ สีม่วงกับสีเหลือง แต่แก้ปัญหาด้วยการใช้สีใกล้เคียงลดความขัดแย้งของสีทั้งคู่

ฝึกผลงานศิลป์

1. นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อม และรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษการ์ดแข็ง เขียนบรรยายภาพ โดยนำความรู้เรื่อง ความขัดแย้ง มาใช้ในการบรรยาย นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
2. นักเรียนนำรูปภาพสิ่งแวดล้อมและรูปภาพผลงานทัศนศิลป์ที่ชื่นชอบมาอย่างละ 1 ภาพ แล้วติดภาพลงบนกระดาษแข็ง นำมาบรรยายภาพหน้าชั้นเรียน โดยนำความรู้เรื่อง หลักการออกแบบ มาใช้ในการบรรยาย

แหล่งสืบค้นความรู้

1. ศูนย์การเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการศิลปะ
2. ห้องสมุด หอสมุดแห่งชาติ
3. หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ และหอวัฒนธรรม
4. วิทยาการท้องถิ่น ศิลปินในพื้นที่
5. เว็บไซต์ของหน่วยงานและสถาบันการศึกษา
 - สถาบันที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ
<http://www.thaiartnet.com>
 - รวมข้อมูลเกร็ดความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับการเขียนภาพ
<http://www.artofcolour.com>
 - Artgazine ชุมชนศิลปินออนไลน์
<http://www.artgazine.com>

ความรู้ ความเข้าใจในงานทัศนศิลป์

1. ทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์

ทัศนธาตุ (visual elements) หมายถึง ส่วนประกอบของศิลปะที่มองเห็นได้ ซึ่งประกอบด้วยจุด เส้น รูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน แสงเงา สี ที่ว่าง และพื้นผิว

1.1 จุด (dot)

1) จุดในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จุดที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา เช่น จุดในลายของสัตว์และพืช จุดที่มองเห็นตามกลุ่มดาวบนท้องฟ้า จุดที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นต้น

2) จุดในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ จุดที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการแต้ม ชีด จิ้ม กด กระแทกด้วยวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ดินสอ ปากกา พู่กัน วัสดุปลายแหลมทุกชนิด เป็นต้น

1.2 เส้น (line)

1) เส้นในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น เส้นที่ปรากฏตามส่วนต่าง ๆ ของสัตว์และพืช เส้นแนวภูเขา เส้นขอบฟ้า เส้นรั้วกินน้ำ เส้นที่เกิดจากการจุดพลุไฟ เส้นที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นต้น

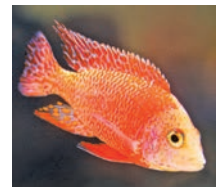

2) เส้นในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ เส้นที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการใช้ดินสอ ปากกา หรือพู่กัน ลาก ชูด ชีด ให้เกิดเป็นร่องรอยบนพื้นระนาบเพื่อสื่อความหมายหรือถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก

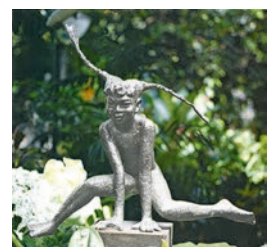

1.3 รูปร่างและรูปทรง (shape-form)

1) รูปร่างและรูปทรงในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ รูปร่างและรูปทรงที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น รูปร่างและรูปทรงของคน สัตว์ พืช หิน เป็นต้น รูปร่างและรูปทรงเหล่านี้ศิลปินสามารถนำมาดัดแปลง สร้างสรรค์เป็นงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ ได้ เช่น จิตรกรรม ภาพพิมพ์ ประติมากรรม เป็นต้น

2) รูปร่างและรูปทรงในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ รูปร่างและรูปทรงที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปินตามจินตนาการหรือการเลียนแบบในสิ่งแวดล้อม

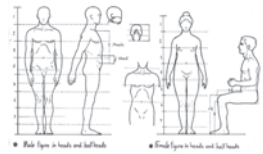

1.4 ขนาด สัดส่วน (size-proportion)

1) ขนาด สัดส่วนในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนาด สัดส่วนที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น ขนาด สัดส่วนของคน ลัตุว์ พืช ฯลฯ สัดส่วนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีความสมบูรณ์ในตัวเอง

2) ขนาด สัดส่วนในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ ขนาด สัดส่วนที่ศิลปินกำหนดขึ้นโดยการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคน ลัตุว์ พืช วัตถุ หรือสิ่งของ จัดเป็นสัดส่วนที่สมบูรณ์ด้วยองค์ประกอบอื่น

1.5 แสงเงา (light-shade)

1) แสงเงาในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แสงเงาที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อม เป็นแสงเงาตามความเป็นจริง เช่น แสงจากดวงอาทิตย์ยามเช้า ยามบ่าย เป็นต้น

2) แสงเงาในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ แสงเงาที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยถ่ายทอดแสงเงาตามความเป็นจริงในธรรมชาติหรือจินตนาการลงบนพื้นระนาบรองรับ ทำให้ผลงานมีมิติตื้น-ลึก และมีระยะใกล้-ไกล เกิดคุณค่าทางความงามและมีความเหมือนจริง

1.6 สี (colour)

1) สีในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สีที่ปรากฏอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น สีของสัตว์ พืช แร่ธาตุต่าง ๆ เป็นต้น สีต่าง ๆ เหล่านี้ศิลปินสามารถนำมาถ่ายทอด หรือนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ ได้

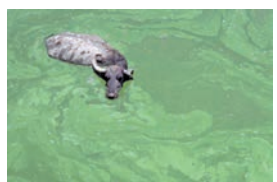

2) สีในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ สีที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยถ่ายทอดตามความเป็นจริงในธรรมชาติหรือจินตนาการลงบนพื้นระนาบรองรับ ทำให้ผลงานมีมิติตื้น-ลึก และมีระยะใกล้-ไกล เกิดคุณค่าทางความงามและมีความเหมือนจริง

1.7 ที่ว่าง (space)

1) ที่ว่างในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ บริเวณว่างที่ล้อมรอบรูปทรงในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวที่ตั้งอยู่ มีอากาศโอบล้อมอยู่ภายนอก ทำให้เกิดส่วนของรูปกับพื้น

2) ที่ว่างในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ บริเวณว่างที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยถ่ายทอดลงบนพื้นระนาบรองรับในงานจิตรกรรมและงานภาพพิมพ์ ส่วนที่ว่างในงานประติมากรรมนั้นจะโอบล้อมอยู่ภายนอกช่องว่างระหว่างรูปทรงหรือภายในรูปทรงที่มีลักษณะกลวงหรือทะลุ

1.8 พื้นผิว (texture)

1) พื้นผิวในสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พื้นผิวที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สามารถรับรู้ได้ด้วยการสัมผัสด้วยมือและพื้นผิวที่มองเห็นด้วยตา เช่น ลักษณะผิวของคน สัตว์ พืช หิน ฯลฯ เมื่อได้สัมผัสจะให้ความรู้สึกว่ามีผิวละเอียด เรียบ หยวน ขรุขระ ฯลฯ

2) พื้นผิวในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ พื้นผิวที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยถ่ายทอดจากธรรมชาติหรือจินตนาการ เพื่อให้ผลงานทัศนศิลป์มีคุณค่าทางความงาม พื้นผิวในงานทัศนศิลป์มีทั้งที่สัมผัสได้ด้วยมือและที่มองเห็นด้วยตา

2. หลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์

หลักการออกแบบ หมายถึง การนำเอาส่วนประกอบของธาตุต่าง ๆ มาจัดเข้าด้วยกันให้ประสานสัมพันธ์กัน เกิดเป็นผลงานทัศนศิลป์ที่แสดงคุณค่าทางความงาม หลักการออกแบบ ได้แก่

2.1 ความเป็นเอกภาพ (unity)

1) ความเป็นเอกภาพในสิ่งแวดล้อม เป็นความประสานกลมกลืนของทัศนธาตุต่าง ๆ ที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสร้างงานศิลปะโดยตรง ซึ่งผู้สร้างงานสามารถรับรู้ สังเกตได้ถึงความเหมาะสม ความงดงามตามที่ปรากฏ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน

2) ความเป็นเอกภาพในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานทัศนศิลป์ให้เกิดการประสานกลมกลืน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มก้อน ไม่กระจัดกระจาย ให้ความรู้สึกมีความเป็นหนึ่งเดียว และแสดงออกให้เห็นได้ถึงความพอดีของความงาม

2.2 ความสมดุล (balance)

1) ความสมดุลในสิ่งแวดล้อม เป็นความประสานกลมกลืน ความพอดีเหมาะสมของส่วนต่าง ๆ ในรูปทรงที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว

2) ความสมดุลในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานทัศนศิลป์ให้ประสานกลมกลืนกัน ไม่หนักหรือมากในด้านใดด้านหนึ่งเกินไป มีความพอเหมาะพอดีของส่วนต่าง ๆ ในผลงาน

2.3 จุดเด่น (dominance)

1) จุดเด่นในสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนสำคัญที่ปรากฏชัดและสะดุดตา มีปรากฏในสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป

2) จุดเด่นในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานทัศนศิลป์ให้มีส่วนสำคัญที่ปรากฏชัดและสะดุดตาให้ความรู้สึกเป็นจุดดึงดูดความสนใจ จุดเด่นในงานทัศนศิลป์สามารถทำได้หลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่ การเน้นด้วยสี แสง เงา ขนาด รูปร่าง รูปทรง หรือแม้กระทั่งจุดและพื้นผิว

2.4 ความกลมกลืน (harmony)

1) ความกลมกลืนในสิ่งแวดล้อม เป็นความสัมพันธ์กลมกลืนกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน เข้ากันได้ดี และไม่ขัดแย้งกันของทัศนธาตุต่าง ๆ ที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น ความกลมกลืนของเส้น รูปร่างและรูปทรง ขนาด สัดส่วน สี พื้นผิว เป็นต้น

2) ความกลมกลืนในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานทัศนศิลป์ให้กลมกลืนกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน เข้ากันได้ดี ไม่ขัดแย้งกัน

2.5 ความขัดแย้ง (contrast)

1) ความขัดแย้งในสิ่งแวดล้อม คือ การตัดกันหรือขัดแย้งกันของทัศนธาตุต่าง ๆ ที่ปรากฏในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น ความขัดแย้งกันของเส้น รูปร่างและรูปทรง ขนาด สัดส่วน สี พื้นผิว เป็นต้น

2) ความขัดแย้งในงานทัศนศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์ของศิลปิน โดยการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาจัดวางในผลงานให้เกิดการตัดกันหรือขัดแย้งกันเพื่อลดความกลมกลืนลง เพราะถ้ามีความกลมกลืนมากเกินไปอาจจะทำให้ผลงานดูจืดชืดน่าเบื่อหน่าย

กิจกรรมเสนอแนะ

1. นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลเรื่อง “ทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์” และเรื่อง “หลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์” เพิ่มเติม แล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าหน้าชั้นเรียน
2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4–5 คน ร่วมกันอภิปรายว่าระหว่างทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์กับหลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
3. นักเรียนสรุปเรื่อง “ทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์” และเรื่อง “หลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์” เป็นแผนที่ความคิด (mind mapping) เสร็จแล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

โครงงาน

นักเรียนเลือกปฏิบัติโครงงานต่อไปนี้ตามความสนใจ หรือคิดโครงงานขึ้นเองโดยขอคำแนะนำจากครู แล้วปฏิบัติตามขั้นตอนการทำโครงงาน

1. โครงงานศึกษาวิเคราะห์ทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์
2. โครงงานศึกษาวิเคราะห์หลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

- นักเรียนนำทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ และหลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์มาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น นำเส้นและสีในสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการออกแบบลายผ้าพันคอ ลายเสื้อ หรือนำพื้นผิวที่ขรุขระของขนุนมาใช้ในการออกแบบที่จับของภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น

คำถามทบทวน

1. ทัศนธาตุ (visual elements) หมายถึงอะไร และประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. ยกตัวอย่างทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและในงานทัศนศิลป์มาอย่างละ 3 ชนิด
3. ทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมกับทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ยกตัวอย่างเปรียบเทียบหลักการออกแบบในสิ่งแวดล้อมและในงานทัศนศิลป์มาอย่างละ 3 ชนิด
5. สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับงานทัศนศิลป์อย่างไร
6. ความสมดุลแบ่งออกเป็นกี่ลักษณะ อะไรบ้าง
7. จุดเด่นมีความสำคัญอย่างไรกับงานทัศนศิลป์
8. ความกลมกลืนในสิ่งแวดล้อมมีลักษณะอย่างไร
9. ผลงานทัศนศิลป์ที่มีการสร้างสรรค์ความขัดแย้งอย่างเหมาะสมจะมีลักษณะอย่างไร